

SINDIKALNO KULT. UMETNIŠKO DRUŠTVO
JESENICE

GLEDALIŠKI LIST

SINDIKALNEGA GLEDALIŠČA NA JESENICAH

CARLO GOLDONI

Mirandolina

SEZ. 1948-49

ŠTEV. 3

Sobota, 15. januarja ob 19.30 uri

PREMIERA

Carlo Goldoni:

MIRANDOLINA

(La Locandiera)

Komedija v treh dejanjih. Režiser in inscenator: Riko Poženel.

Osebe:

Plemeniti vitez Ripafratta	Vende Sadar	
Markiz Forlipopoli	Pavle Hafner	
Grof Albafiorita	Daniło Gostiša	
Mirandolina, gostilničarka	Marjanica Bručan	
Hortenzija	} gledališki igralki	Tatjana Gostiša
Dejanera		Slava Korošec
Fabrizio, prvi strežnik v gostilni	Milan Dornik	
Pirro, sluga	France Cegnar	

Gostje v gostilni

Scensko glasbo oskrbela in naštudirala pevske točke
prof. Boža Černivec

Sufler: Danica Jakopič.

Inšpicient: Gogala Jože.

Orkester vodi: Rado Kleč.

Dejanje se godi v Florenci v Mirandolinini krčmi okrog l. 1750.

Kostume posodilo Slov. narodno gledališče v Ljubljani. —
Obleke dopolnila in preuredila modna šivilja Marta Dovič. —
Sceno izdelala jeseniška kulisarna pod vodstvom tov. Nikolaja
Franca in Dakskoblerja Janka.

GLEDALIŠKI LIST

SINDIKALNEGA GLEDALIŠČA NA JESENICAH

1948-49 - ŠTEV. 3

C. GOLDONI

1707-1793

Goldoni, najmočnejši italijanski komediograf in dramaturg 18. stoletja, je bil sodobnik beneškega grofa Karla Gozzija (1720—1806), pisatelja pravljčnih dram, in velikega sanjača o svobodni in zedinjeni Italiji grofa Vittoria Alfierija (1749—1803), pisca mnogih tragedij (Antigone, Virginia, Polinice). Goldoni je bil najprej prisednik kazenskega sodišča in advokat in je prav zato imel najlepšo priliko opazovati življenje v njegovih najbolj svežih osnovnih oblikah, kar pripoveduje sam v svojih „Spominih“, ko nam govori o nastanku svojih znamenitih „Čozotskih zdrah“ („Primorske zdrahe“). Kasneje pa se je ves posvetil gledališču in tu opravil ogromno delo.

Napisal je celo vrsto komedij (najbolj znane so: Mirandolina, Lažnivec, Hinavec, Čozotske zdrahe, Dobra žena, Kavarna, Pahljača, Pretkane vdove, Radovedne oz. Občutljive ženske, Namišljena bolnica itd.), tragedij, tragikomedij, romantičnih dram, libretov in melodram. Njegova ustvarjalna sila je bila izredna. Tako je na pr. samo 1750. leta napisal kar 16 komedij. Pisal pa ni samo v italijanščini, ampak tudi v francoščini, enajst komedij pa celo v beneškem narečju, kar zgovorno priča o njegovem realističnem instinktu, ki ga je gnal v nova gledališka obzorja, tako da ga po pravici imenujemo reformatorja italijanske komedije in gledališča.

Goldoni je začel ustvarjati v dobi, ko je svetovnoznana italijanska commedia del'arte, sloneča na istih, v vseh komadih nastopajočih, tipiziranih in skoraj vedno tudi enako imenovanih osebah, ki so dogovorjeni in komaj kdaj zapisani zasnutek kar na odru sproti oblikovale, že začela propadati. Izrodila se je v neokusno pogrevanje in banalno komedijantstvo. Veliki igralci commedie del'arte so izumrli, z njimi — avtorji in igralci v eni osebi — umrla tudi ta čudovita gledališka umetnost, ki pa je prej oddala bodočnosti vse svoje plodne sokove. Današnja gledališka umetnost v veliki meri živi ali bi vsaj morala živeti od njih. Francoski režiser Ch. Dullin, ki je postavil nov sistem odrske igre, je največ črpal iz bogate zakladnice commedie dell'arte.

„Šaljivci, burkeži, nomadski glumači in dediči antične igre,“ piše Dullin v svojih „Souvenirs“, „ustvarijo igralski kolektiv in izoblikujejo novo podobo dramske umetnosti (com-medio dell'arte), kjer se posamezna igra slehernega igralca potopi v skupno odrsko utripanje. Ti igralci, ki so v začetku barbarsko brezoblični, ki prihajajo iz provinc in zato vsi niti ne govorijo istega narečja, se medsebojno izpolnjujejo, likajo in bogatijo, improvizirajo bodisi na scenarije, zajete iz „napi-sanega“ gledališča, bodisi na ljudsko folkloro ter v okviru določenih karakterjev dajejo prosto pot svoji domišljiji. Čeprav so imena skoraj vseh teh igralcev in „improvizatorskih“ družin pozabljena, so vendar več ko dve sto let povezana z zgodovino gledališča. Po razcvetu te nove umetnosti predstavljajo Isabella Andreini, Dominik, Antonio Riccobini, Silvio Calderoni in toliko drugih blesteč in skoraj irealen pojav. Si-jajne in umetniško izčiščene skupine so obhodile vso Evropo, ponesle vsem deželam svoje oznanilo in navdihnile mnogo po-etoj. Potem pa... Kolektiv se rahlja, publika se dolgočasi. To je umiranje. Molière prihaja... „Napisana“ komedija trium-fira. Zadnji Harlekin po krvi Carlin, ves star in izrabljen, leta 1777. igra pred zdolgočasenimi očmi kurtizan in kuhinjskih hlapcev poslednje revne parade v trianonskih vrtovih. — Čas hiti. Isti čudež kolektivne umetnosti oživi v — kinu. Ali ne vidimo kaj lahko, kako zelo sta si v sorodu prva skupina Charlie Chaplina in ena izmed skupin italijanske commedie dell'arte? — Če bo bodoče gledališče hotelo spet najti svojo moč in izvirnost, se vplivu commedie dell'arte ne bo moglo odpovedati.“

Dullin ima prav. Commedia dell'arte je iznašla osnove, brez katerih je stavba današnje gledališke umetnosti dokaj trhla. Zahtevala je najprej, da bodi igralec ustvarjalec, ne pa papiga, zahtevala je tedaj pristnost, zavrnila falzifikat. Zahtevala je avtomatično povezanost besede in kretnje, igralčevo polno prisebnost, vživetost, igralsko kreativnost in neprestano porajajočo tekstovno ustvarjalnost.

Goldoni se — to moramo vedeti — ni boril proti tej čisti commedii dell'arte, obratno, saj je vse njene elemente prevzel, lahko rečemo rešil, boril pa se je proti njenim izrodkom. Boril se je proti „komediji intrig, katere poglavitno gibalno je bil slučaj, goli slučaj, in vsakovrstni čudeži“ (dr. Rupel), iztrebiti je hotel „izumetničeni svet marijonet in ga nadomestiti v komedijah z živimi, polnokrvnimi ljudmi“ (J. Kovič). Mesto komedije intrig je hotel karakterni komedijo in „dobro opa-zovanje narave in življenja mu je važnejše ko vse kombina-cije domišljije“ (dr. Rupel). Bistvo svoje umetnosti vidi v tem,

da so mu komedije uspele „le kot podoba **po naravi**“ (Goldoni v „Spominih).

S svojim, življenje hlastajočim srcem je prisluhnil pristnemu utripu življenja pa pri tem slišal le njegove radostne melodije. Saj se posmehuje človeškim slabostim, celo biča jih, a njegova satira je rahla, skoraj naklonjena; do socialne satire pa še celo ni prišel. Tudi ni zahajal v zadnje globine človekovega bistva, ni se trudil, da bi do kraja izrisal karakterje, da bi jih psihološko točno opredelil, pa čeprav se je učil tudi pri Molieru (prim. že samo nekatere naslove zgoraj naštetih komedij!). Bolj ga je zanimala celota ko detajl, bolj simfonija ko posamezna melodija, bolj veliko platno ko portret. Vendar mu je kljub temu uspelo narisati precej izdelanih figur. Na vsak način pa se je ves postavil na stran prepostih ljudi in proti izumirajočemu „plemenitaštvu“.

Tako je postal reformator italijanske komedije in vprav njegove komedije že izza njegovih dni neprestano oživljajo na italijanskih pa tudi inozemskih velikih odrih. Postal je učitelj cele vrste italijanskih odrskih piscev devetnajstega stoletja, ki jih v glavnem predstavljajo Paolo Ferrari, Marco Praga, Giovanni Verga, Giuseppe Giacosa, Dario Niccodemi, Roberto Bracco, Sem Benelli in drugi.

Goldoni sam pa je umrl zapuščen in siromašen v Parizu.

Mirko Mahnič.

Goethe o Goldoniju

„Naposled vendar lahko rečem, da sem videl **komedijo**. (Čozotske zdrahe!) Osebe so sami mornarji, prebivalci Chiogge, in njih žene, sestre in hčere. Krik in vik teh ljudi v dobrem in zlem, njih prepiri, njih silovitost, dobrodušnost, preproščina, dovtipnost, humor in neprisiljeno vedenje — vse je prav imenitno posneto. Veliko hvalo zasluži avtor, ki je iz nič napravil najprijetnejše kratkočasje.“

O osebah in stilu Goldonijevega gledališča

Vse nastopajoče osebe so prav za prav v pravem pomenu besede vloge. Vse iz galerije stalno, večno ponavljajočih se tipov *commedie dell'arte*. V teh osebah se prav za prav nič ne zgodi, nič ne razvija, te osebe niso polni, celotni živi ljudje z natančno razvidnimi in določenimi značaji — ne, vse te osebe so samo nositeljice ene, a tisto prav posebno poudarjene lastnosti človeškega značaja, bodisi plemenitosti ali ljubezni ali neumnosti ali požrešnosti ali prebrisanosti, navihanosti, pretkanosti in tako dalje. Vseeno je zdaj, če se imenujejo Truffaldino ali Arlecchino ali Harlequin ali Hans Wurst ali

Jack Puding ali po naše Pavliha — vedno bodo ostali to isti stari znanci in prijatelji, kakor jih poznamo iz zakladnice in seznamov tedanjega ljudskega gledališča.

Slog tega igranja zahteva ne samo zunanjo fizično uporabnost, temveč predvsem veliko fizično izurjenost, igralsko-tehnično sposobnost in neusahljivo igralsko-izrazno domišljijo. Ta način oddaleč spominja na nekaj, kar bi se dalo še najbolj primerjati početju današnjih cirkuskih klovnov. Seveda mislimo tukaj predvsem na svetovne formate kakor so Grock, Frattellini ali pa po svoje Chaplin. Seveda današnji čas in današnji okus nikakor ne preneseta vsega, kar je preneslo 16., 17. in 18. stoletje, vendar pa je kljub postavljenim mejam priložnosti še dovolj, da se igralec sprosti in pokaže v vsej svoji bogati in neposredni, naivni prvobitnosti.

C. Debevec.

Goldoni — ljudski umetnik

Z Goldonijem smejati, se moraš otroško smejati, dojemati moraš človeške slabosti in norosti z vso **preproščino**. Zato je Goldoni predvsem prikupljiv v množici, najširšemu občinstvu. Goldoni je kolektivist v pravem, nezlaganem pomenu besede. Čist, neizumetničen, nepokvarjen teater. V pogledu igranja na sebi, v smislu drastične odrske mimike in zgoščenosti situacijske komike so se mu približali tudi povojni mladi ruski gledališki prepородovci: Tairov, Mayerhold, Wahtangov in drugi.

J. Kovič.

Goldoni sam o Mirandolini

„Ta komedija je imela tako velik uspeh, da so jo primerjali in celo više cenili od vsega, kar sem ustvaril v tej zvrsti, v kateri skušam s spretnostjo nadomestiti pomanjkanje pravega daru. Nemara bo kdo težko verjel, da so zamisel, izvedba in zmagoslavje Mirandoline možni v relativno kratkem času štiriindvajsetih ur. Morda so mi v Italiji laskali, a tudi meni se zdi, da nisem napisal ničesar bolj **naravnega** in lahkotnega. Rekli so mi, da je zaplet in razplet dejanja izvrsten.“ (Iz Goldonijevih „Spominov“).

Goldoni v SZ

Med inozemskimi deli, ki jih prikazujejo na sovjetskih odih, je bila „Mirandolina“ 1939. leta na četrtem mestu, v koheznihih gledališčihi celo kar na drugem mestu in kakor pričajo statistike, se je priljubljenost „Mirandoline“ v sledečih letih še stopnjevala.

(Iz mariborskega Gledal. lista).

Goldoni v ljubljanskem gledališču

„Mirandolina“ dvakrat: v sezoni 1926/27 in 1942/43.

„Kavarnica“ enkrat v sezoni 1943/44.

„Sluga dveh gospodov“ v sezoni 1934/35.

„Primorske zdrahe“ v sezoni 1945/46 s 34 predstavami!

Carlo Goldoni

Carlo Goldoni je bil v Benetkah in v Florenci advokat. Pisal je že v mladosti razne igre in se končno posvetil gledališču ter sodeloval pri raznih igralskih družinah. L. 1748. postane „hišni pesnik“ v Benetkah v „Teatro St. Angelo“, nato pa v „Teatro San Luca“ G. Gozzi, njegov enakovredni nasprotnik, je začel prav živahen boj proti njegovim veseloigram, kar je prignalo Goldonija l. 1761 v Pariz, kjer je na dvoru poučeval princezinje italijanščino. Prevrat ga je oropal pokojnine. Človek, ki je s svojim velikim delom izpolnil skoro vse 18. stoletje, je umrl sredi burnih dogodkov francoske revolucije v veliki revščini in zapuščen.

Zapustil nam je velik zaklad, neizčrpljivi vir vedrine in smeha. Znamenite so njegove igre v beneškem narečju „La putta ono rata“, „14 rusteghi“, Wolf-Feranijeva opera „Štirje grobijani“ „Un suriso accidente“, je močno vplival na Lessingovo „Nino von Barhelm“. Njegova zadnja najboljša dela pa so pisana v francoščini: „Le Beurru bienfaissant“ je prevedena v vse evropske jezike, „Le eventail“ in druge. Mnogo njegovih iger je uglasbenih; tudi sam je pisal librete. L. 1787 je izdal svoj življenjepis pod naslovom „Memoires pour servir a l'histdre de sa vie et a celle de sen theatre“, ki pa ni povsem zanesljiv, toda je zelo jasno ogledalo njegovega časa in razmer.

Pri nas ga poznamo iz igre „Sluga dveh gospodov“, ki je bila pri nas že večkrat igrana. Velik uspeh v Ljubljani so doživele tudi njegove „Primorske zdrahe“, ki so letos tudi na repertoarju našega gledališča.

P.

Goldoni — veliki slikar in sin narave...

Voltaire

Nekaj o vprizoritvi „Mirandoline“ pri nas!

Klasično komedijo najmočnejšega komediografa italijanskega baroka Carla Goldonija (1707—1793) igramo na našem odru. Prva uprizoritev te klasične komedije je bila 26. decembra 1753. leta. v Benetkah.

Danes, po skoraj 200 letih, ni ta uprizoritev skoro nič manj sodobna kot takrat, saj jo najdemo od njene krstne predstave skozi vso dolgo dobo na repertoarjih gledališč vsega sveta. Tudi dandanes se „Mirandolina“ uprizarja bolj kot kdaj koli prej. Pri nas je že drugo sezono na repertoarju Mariborskega gledališča. V Zagrebu in Novem Sadu jo igrajo z velikim uspehom. V SSSR je vprizarjanje „Mirandoline“ izmed inzemskih del na četrtem mestu.

Odkod tak uspeh? Zakaj toliko zanimanja zanjo?

Vzrok in povod moramo iskati v avtorju samem; spoznati je treba njega in njegovo dobo, pa nam bo postalo jasno vse to.

To, kar pomeni za Francoze Molière (1622—1673), je za Italijane Benečan Goldoni. Res je, da je Molière globlji in precej močnejši, toda ista stvar je napravila oba moža popularna, to je njihova ljudskost.

Ljudje tistega časa so jih razumeli tako, kakor jih je razumel on. Goldoni se je posmehoval slabostim takratnih aristokratov in jim pokazal njih lastno sliko v zrcalu svojega temperamenta. Tako Molière kakor Goldoni sta zmagovalca nad starejšo, čisto improvizirano, nekoliko neurejeno in grobo „Commedie dell'arte“, ki ima sicer velik pomen za napredek gledališča. „Commedie dell'arte“, ali „Commedie a soggetto“ (improvizirana), kakor so jo imenovali, je dobila svoje ime po tem, ker so bili njeni avtorji umetniki — artisti — komedijanti. Igralci so sicer imeli določen razplet dejanja, vendar so med dejanjem zelo svobodno improvizirali. Publika jih je tem bolj cenila, čim drznejši so bili njih posegi v vsakdanje dogodke in čim duhovitejši so bili. Značilno za „commedie dell'arte“ so bili stalni tipi, ki so bili po maski določeni. To so bile osebe, ki jih je publika že vnaprej poznala, in so predstavljali določene lastnosti, kakor: Pantalone (stari dobrodušni trgovec), Florido in Rosaura (galantna zaljubljenca), Coraldina, Smeraldina in Colombia (ljubke in prebrisane služkinje) itd. Zaplet v teh komedijah je bil edino, kar se je menjavalo; kot konec pa je brezpogojno morala slediti poroka.

Nastop Goldonija z novim načinom dramatične obdelave je bila takrat resnično revolucija, reformacija. Sam je imenoval svoje komedije karakterne („commedia di carattere“). S tem je očistil „commedie dell'arte“ mnogih neokusnosti, ki so se v teku let ukoreninile. Poglobil se je v preprosti realizem in premagal pretirano samozavest pri igralcih, ki so se morali odpovedati mnogim cenenim uspehom. Kljub temu srečujemo v njegovih komedijah še vedno bistvene znake „commedie dell'arte“ in precejšen odstotek komedijanstva.

Uprizarjanje Goldonijevih del pri nas je vkljub njegovi navidezni lahkotnosti in primitivnosti precej kočljivo.

Glavni vzrok je v tem, ker v času Goldonija niso pisali komedij in iger tako kot danes, temveč so dali le nekako ogrođje razpleta ali boljše rečeno vsebinska navodila. Vsak igralec je vedel, kaj naj predstavlja po vsebini; ustvarjal pa je po svoji zmožnosti in iniciativnosti. Z eno besedo: moral je improvizirati. Posebno učinkoviti so bili takrat govori v občinstvo in razna prisluškovanja.

Vse te lastnosti ima tudi „Mirandolina“; zato je učinkovitost predstave odvisna v znatni meri od režijskega prijema.

Kar se teksta tiče, se hočemo točno držati Goldonijevega besedila. Improvizirali pa smo nekaj scenskih efektov in glasbenih del.

Za glasbeni del bi našel opravičilo v verzih, ki jih je spesnil pisatelj sam.

Vsa glasbena oprema je izvršena strokovno in jo je izvršila tov. prof. Boža Černivčeva, ter našla stilu in uprizoritvi primerne pesmi pri komponistih tiste dobe; tako, Pergolesija (1710—1736) Giordanija (1743—1798), Sartija (1729—1802), Paisielloja (1741—1816) in Donizettija (1707—1848).

Za to ne gre tu za kake šlagerje, temveč za klasično glasbo starih, svetovno znanih mojstrov. Instrumentacijo so izvršili tov. prof. Vinko Šušteršič, Lojze Smrekar in Rado Kleč.

Kakor glasbeno tako se scensko in igralsko nočemo oddaljiti od Goldonija. Scena je stilno baročna — improvizirana, taka, da omogoča skupno z glasbenimi vložki igre brez odmorov, ki navadno mučijo gledalce in motijo razpoloženje. Tudi glede kostumov se hočemo držati časa, v katerem se stvar dogaja.

Riko Poženel.

Režiserju Mirandoline

Omne tulit punctum, qui...
(Horac)

Jesničanom za koline
se Riko loti Mirandoline.
Je lepa krčmarica,
a boljša krvavica.

Na mladinskem festivalu v Beogradu

(Reportaža)

Nasmejanih obrazov smo korakali s kovčegi v rokah proti jesniški postaji, kjer nas je čakal transport za Beograd. Čutili smo v sebi ponos, ko so nas ljudje gledali in so nam želeli obilo uspeha, da naj pokažemo kulturno življenje najsevernejšega dela Jugoslavije in železarskih Jesenic. To napotilo smo si vtisnili v srca; bilo nam je prav do nastopa pred očmi.

Odpeljali smo se. V Ljubljani so se nam pridružili „Kajuhovci“ in „Mojškriči“; skupno smo nadaljevali pot. Po vsej dolgi poti smo bili veseli, prepevali smo naše lepe pesmi. Tudi humorja nam ni manjkalo! Na tem potovanju sem spoznal tovarišstvo kot malokdaj prej. Vsak je svoje pribojške, ki jih je vzel s seboj, razdelil med tovariše tako, da smo imeli pravcato „prehranbeno zadruho“. Za obilno dobro voljo je skrbel naš „potni maršal“, tovariš Janko. Šli smo tudi v vas h Kajuhovcem; pomenili smo se o njihovem in o našem delu. Postali smo prijatelji in sklenili, da bomo dali iz sebe vse, da poneseemo slovensko umetnost med naše južne brate. In res nas je prav ta borbenost privedla do uspehov... Pot je bila dolga; malo naveličani smo čitali napise postaj: Vinkovci, Šid, Mitrovica... „Kje je še Beograd?“ smo tožili.

Končno smo se ustavili v Zemunu; bližali smo se prestolici naše Jugoslavije. Obšla nas je nekaka trema kot takrat, ko stopiš prvič na oder — premišljevali smo: „Kako neki je tu v Beogradu?“ „Kje bomo spali? Kakšno mesto je?“ Bila je že tema in v gosti megli smo krenili na gradilišče Novega Beograda, kjer smo v tovarištvu z vsemi našimi brati in sestrami odslej spali in prav po pestrem brigadirskem načinu življenja preživeli tistih štirinajst dni, ki so nam ostali za vselej v spominu. Spraševali so nas, od kod smo, kako je pri nas. Vsi smo se pristrčno pozdravili z Makedonci, Črnogorci, Šiptarji in z vsemi ostalimi narodi Jugoslavije. Z veliko radovednostjo, kakšno bo mesto, ko ga bomo zjutraj zagledali in ko bomo prvič šli v naše glavno mesto, smo utrujeni legli k počitku...

„Ustajanje — diži se!“ je vpil dežurni po barakah in vsi smo hitro skočili iz postelj k oknu, da zagledamo mesto, kate-rega silhueta se je odražala v gosti jutranji megli. Bili smo kot otroci... Popoldne smo dobili dovoljenje, da gremo v mesto. Šli smo preko zemunskega mostu in si ogledovali parnike in videli pristaniško življenje. Na veliko veselje smo videli lep potniški parnik z napisom „Slovenija“. Ko je na njem zatulila sirena, smo imeli občutke, da vzklika nam. Ko smo prispeli na glavno cesto, smo začudeno prisluhnili straho-

vitemu škripanju in ropotu. „Kaj neki je to?“ smo se vpraševali. Hudomušno cvileč je priropotal na naše veliko začudenje beograjski tramvaj. Sevede smo vsi vstopili vanj, da še od znotraj vidimo to „pošast“. No, končno, tako hudo pa tudi ni bilo: strmeli smo, ko smo se peljali v tak klanec, da bi se skoro s koleni v brado brcal. Sprevodnik nas je opozoril: „Kalimegdan“ in vsi smo krenili proti Trgu republike, kjer stoji opera. Občudovali smo njeno velikost in lepoto; ogledali smo si tudi njeno notranjost! Prišli smo v velikansko dvorano, visoko in prepreženo z vsemi mogočimi napravami, in šele po vsem tem spoznali, da smo na odru. Ko smo tako ogledovali naprave, smo opazili, da smo se kar na lepem začeli premikati. Oderski mojster nas je v skrbi, da se ne bi komu kaj pripetilo, opozoril, naj se pazimo, ker smo na krožnem odru. Kako zelo so bili prijazni oderski delavci z nami! Tako so nam pomagali, da nam ni bilo treba delati drugega, kot skrbeti za svoje rekvizite in ponoviti tekst pred igro.

Prišel je dan nastopa; v ponedeljek zvečer smo stopili pred beograjsko publiko. Imeli smo toliko ponosa, ko smo zastopali Jesenice, da smo kar pozabili na tremo in podobne stvari. Velikost odra nas je vzačetku malo motila, ker si moral napraviti še enkrat več korakov kot na jeseniškem odru, da si prišel na sredo odra. Toda tudi tega smo se navadili. Publika v veliki večini ni razumela našega jezika in se je mogoče od časa do časa dolgočasila; kar pa je bilo beograjskih Slovencev, so nam navdušeno ploskali. Oderski delavci so se nam čudili. Spraševali so tega ali onega, kaj je po poklicu, pa so zvedeli, da je strugar ali ključavničar, zidar ali pa dijak. Občudovali so zanos našega igranja in neizmerno hvalili našo sceno. Dejali so, da tako svojevrstne in preproste, toda tako krasne scene še ni bilo na beograjskem odru.

Po končanem nastopu smo zadovoljni in radovedni za uspehom odšli v Novi Beograd k počitku.

Odslej smo bili prosti in smo si hodili ogledovat ostale predstave, ki jih je dajala mladina iz vse Jugoslavije. Med tem smo tudi izvedeli, da smo zasedli drugo mesto. Zadovoljni smo bili, kajti biti na drugem mestu v vsej Jugoslaviji, ni kar tako! Ostale dni smo si ogledovali vojni muzej na Kalimegdanu. Tam smo videli orožjev seh vrst, od loka do najmodernejše strojnice. Videli smo orožje iz dobe turškega obleganja Beograda. Ob stenah so visele puške, ki so segale do stropa in katero so morali nositi štirje vojaki. V trdnjavi sami je velika zanimivost, rimski bunar, to je vodnjak iz rimskih časov. Izkopan je tako globoko, da sega skozi ves kalimegdanski hrib pod gladino Save in Donave; tako so imeli lastniki trdnjave vodo, kadar so jih oblegali sovražniki.

V sredo se nas je zbrala precejšnja družba in šli smo si ogledat film „Rusko vprašanje“, ki so ga vrteli v kinu „Beograd“. Imeli smo priložnost primerjati našo domačo odersko izvedbo tega dela in izvedbo v filmu. Prišli smo do tega, da je tudi naša domača predstava na Jesenicah bila na dostojni umetniški višini.

Zamudili nismo niti cirkuške predstave, nobenega koncerta, nobene tekme tako, da nam je Beograd ostal v lepem spominu, ker smo si toliko reči ogledali, toliko novega videli, da se je naše umsko obzorje precej razširilo.

V barakah, kjer smo prenočevali, smo dostikrat tudi malo zaplesali in se zavrteli z dekleti in fanti iz Skoplja, iz Zagreba, iz Splita, Sarajeva in od drugod. Res, takega tovarništva še nisem videl niti na delovnih akcijah. Kar neradi smo mislili na dan, ko se bomo vrnili. Ta dan je prišel prehitro.

Zadnjo nedeljo smo imeli parado. Delegacije vseh republik so korakale po Terazijah in množica je z navdušenjem pozdravljala to ogromno kulturno silo, ki bo v prihodnje častno zastopala kulturo in umetnost naše mlade Titove Jugoslavije.

V ponedeljek smo se odpeljali. Čeprav je bila vožnja slabo organizirana in smo morali stati do Zagreba, smo se polni lepih spominov, ponosno vračali domov, kjer se bomo z novimi skušnjami in novimi močmi pripravili za novi festival, na katerem moramo doseči še boljše rezultate! Beograjski festival je bil za nas velika preizkušnja in obenem potrdilo za naš dolgotrajni trud, ki smo ga vložili v večno lepo zgodovinsko delo naših dramatskih mojstrov: Jurčiča, Lestika, Krefta — zgodovinsko tragedijo „Tu g o m e r“.

Stare Marijan.

Pogled v delo pretekle sezone

V pretekli sezoni je Sindikalno gledališče na Jesenicah vprizorilo 4 dramska dela:

1. Fran Žižek: Miklova Zala (premiera 27. XII. 1947 — Režija Tič Srečko — Število predstav: 17).
2. Anton Linhart: Veseli dan ali Matiček se ženi (Ponovitev — 15. II. 1948 — Režija: Tič Srečko — Predstva 4).
3. G. K. Bulgakov: Novi dom (premiera 17. III. 1948 — Režija Tič Srečko; predstav 9).
4. K. Simonov: Rusko vprašanje (Premiera 8. V. 1948. — Režija: Tič Srečko — Predstav 9).

Od navedenih del je bilo: 1 drama, 2 komediji in 1 ljudska igra; od teh dve slovenski in dve sovjetski deli; skupno tri premiere in ena ponovitev s skupno 39 predstavami.

Po znižanih cenah je bila odigrana dne 21. I. 1948 dijaška predstava ljudske igre „Miklova Zala“ in 22. 2. 1948 ista predstava v korist gradnje zadružnih domov jeseniškega okraja.

Dne 30. III. 1948 je bila predvajana komedija „Novi dom“ po znižani cenj za gimnazijo, 31. III. 1948 pa za tovarniško mladino. 30. IV. 1948 je bila predstava „Novega doma“ v korist Zveze borcev NOV mesta Jesenice. Dne 14. V. 1948 je bila brezplačna predstava „Ruskega vprašanja“ za prosvetne aktiviste okraja Jesenice. Dne 21. in 22. V. 1948 je bila predstava „Ruskega vprašanja“ po znižanih cenah za LMS, gimnazijo in šolo Narodne milice na Jesenicah. Dne 28. V. 1948 je bilo predvajano „Rusko vprašanje“ v korist Zveze borcev NOV mesta Jesenice.

Gostovanja:

V pretekli sezoni je gledališče gostovalo pri Sv. Križu nad Jesenicami dne 7. III. 1948 s „Pariško komuno“ v izvedbi mladine, dne 30. V. 1948. v Prešernovem gledališču v Kranju z „Ruskim vprašanjem“.

Na našem odru so gostovali: Koncert pevskega zbora Vesne iz Zagorja; 7. IX. 1948 Slovensko narodno gledališče iz Trsta z dramo „Via Mala“; dne 19. III. 1948 koncert Slovenske filharmonije iz Ljubljane; dne 21. III. 1948 pevski koncert SKUD Jesenice; 4. IV. 1948 pevsko društvo „Triglav“ iz Bohinja; 1. II. 1948 Študentovski pevski zbor iz Ljubljane; 7. IV. 1948 koncertni večer godbe na pihala SKUD Jesenice; dne 11. IV. 1948 baletni večer „Mala balerina“ Pia in Pino Mlakarja s hčerko; dne 25. IV. 1948 pevski koncert društva „Cankar“ iz Ljubljane; dne 10. V. 1948 SNG iz Ljubljane s „Tartuffom“ — (2 predstavi); dne 17. V. 1948 igralska družina iz Kranjske Gore z „Desetim bratom“ — (2 predstavi); dne 23. V. 1948 Prešernovo gledališče Kranj z dramo „Kovarstvo in ljubezen“ (2 predstavi); dne 27. V. 1948 koncert Slovenske filharmonije iz Ljubljane; dne 18. VI. 1948 koncert Glasbene šole na Jesenicah, dne 21. VI. 1948 koncert Državne glasbene šole iz Ljubljane, dne 24. VI. 1948 Pionirska akademije osnovne šole na Jesenicah; dne 26. VI. 1948 Igralska družina gasilske čete mesta Jesenice z „Rojstvom v nevihti“ — (2 predstavi); dne 30. VI. 1948 koncert Slovenske filharmonije iz Ljubljane; dne 2. VII. 1948 Mladinsko društvo „Kajuh“ iz Ljubljane z „Izpitom za življenje“; dne 8. VII. 1948 koncert pevskega zbora „Impol“ iz Slov. Bistrice; dne 2. X. 1948 samostojni koncert domačina tenorista Korena Franca, člana Slovenske filharmonije.

nije iz Ljubljane; dne 9. X. 1948 koncert godbe kovinarjev SKUD Jesenice; dne 10. X. 1948 Prešernovo gledališče Kranjskega „Prebrisano norico“ — (2 predstavi). Poleg tega je SKUD Jesenice izvedlo 11 proslav, pri katerih je polno sodelovalo tudi gledališče in sicer: dne 12. VIII. 1947 obletnica smrti Toneta Čufarja; 7. XI. obletnica Oktobrske soc. revolucije; dne 29. XI. 1947 Ustanovitev nove Jugoslavije; dne 11. XII. 1947 obletnica smrti Ivana Cankarja; dne 8. II. 1948 obletnica smrti Franceta Prešerna; dne 23. II. 1948 Dan ustanovitve Rdeče Armade; dne 8. III. 1948 Mednarodni ženski dan; 1. maj, 9. maj, rojstni dan maršala Tita; dne 12. VIII. 1948 obletnica smrti Toneta Čufarja.

Letno gledališče

Dne 26. julija 1948. je Sindikalno gledališče v počastitev V. kongresa KPJ pričelo z gradnjo letnega gledališča. Člani gledališča so napravili v dveh mesecih 652 ur prostovoljnega dela, brigade tovarniških pododborov 767 ur, masovne organizacije mesta Jesenice 1.055 ur prostovoljnega dela, skupaj 2474 ur prostovoljnega dela, v vrednosti cca 50.000 din. Kvalificirana dela so izvedli zidarji gradbenega oddelka Železarne Jesenice pod vodstvom ing. Gostiše.

Rezultat: dograjene so tri velike zidane garderobe, s kamnom zidan vhod in prednja stena, betonska plošča in nasutih 200 m³ zemlje. V letošnjem letu bomo izvedli zidove teras; v avgustu pa bo zapel Foersterjev „Gorenjski slavček“ v domači priredbi, „Prodana nevesta“ v izvedbi SNG iz Ljubljane, tekmovanje okrajnih ljudskih odrov in še marsikaj.

Slovensko narodno gledališče v Ljubljani je našo prošnjo, da delovnemu ljudstvu nudimo čim več umetniške in kulturne vzgoje, razpisalo sledeča oderska dela, s katerimi bo v okviru danih možnosti gostovalo na Jesenicah:

Drama: Dr. Kreft: Kranjski komedijanti.

Pucova: Ogen in pepel,

Gud Usseau: Globoke so korenine,

Petrov: Otok miru,

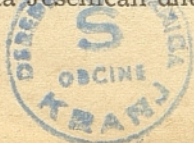
Cheridan: Šola za obrekovanje.

Opera: Smetana: Prodana nevesta,

Puccini: Madame Butterfly,

Donizetti: Don Pasqualle.

Prvo gostovanje: Cheridan: Šola za obrekovanje, je SNG uprizorilo na Jesenicah dne 18. XI. 1948 z dvema predstavama.

Obveščamo vse obiskovalce gledaliških predstav, da je po šolski in oblastni liniji prepovedan vstop k večernim predstavam mladini izpod 16 let. Vstop k večernim predstavam je mladini prepovedan tudi v spremstvu staršev.

Rezervirane vstopnice se morajo dvigniti pol ure pred pričetkom predstav, sicer se prodajo.

Po pričetku predstave in med dejanji je vstop v dvorano in izhod iz dvorane prepovedan.

Vabimo obiskovalce gledaliških predstav, da podajo svoje vtise in kritično oceno o predstavah našega gledališča.

Najljubše so nam pismene kritike, ki so vedno predmet vzgojne diskusije med člani gledališča.

V rdečem kotičku Sindikalnega gledališča je velik in lep Stenčas v obliki gledališkega odra, ki pa je prišel do žalostnega spoznanja — da so vsi gledališki člani s profesorji vred — „analfabeti“...

Pogovor dveh obiskovalcev gledaliških predstav:

Prvi obiskovalec: „Kaj misliš, kje so vzroki netočnih pričetkov predstav?“

Drugi obiskovalec: „Pri publiki, ki ni nikoli točna; na odru pa čakajo one, ki so zakasnili.“

Prvi obiskovalec: „Saj ni res! Vzrok je pri nekaterih igralcih, ki se zadnji hip maskirajo in pri oderski tehniki, ki še zadnji moment razbija po odru!“...

SC

OSREDNJA KNJIZNICA KRANJ

445/1948/1949

792(497.4 Jesenice)

127806893

COBISS 8